

Nr 2.

Ankom till Riksdagens kansli den 22 februari 1913 kl. 4 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, i anledning av en av herr Lundgren i Vendelsberg väckt motion, nr 16, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot oordningar å järnvägsstationer och bantåg.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 16, har herr Lundgren i Vendelsberg hemställt, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder, som efter skedd utredning visa sig vara av nöden till förebyggande av de oordningar å de svenska järnvägarne, som föranledas särskilt av berusade personer.

Till stöd för berörda hemställan har motionären anfört följande:

»Det svenska folket har sedan länge och helt säkert icke utan skäl haft namn om sig att vara ett av Europas kunskapsrikaste och bäst uppfostrade folk. Det oaktat kan man bland detta folk ännu i våra dagar ganska ofta möta yttringar av den mest ohyfsade råhet. Även om den direkta orsaken härtill, nämligen spritdrycksbruket, i de allra flesta fall torde vara bekant, måste detta sorgliga förhållande likväl vara ägnat att väcka uppseende och förvåning. Än mera förvånande synes det vara, att dessa yttringar ej med mera kraft än vad nu är fallet av vederbörande ordningsmakt stävjas, i all synnerhet då de förekomma å platser, där denna makt synes ha ett särskilt berättigande att ingripa, t. ex. å våra järnvägar.

Motionen.

Ingen, som är van att färdas å desamma, kan gärna ha undgått
Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 13 saml. 3 avd. 2 häft. (Nr 2.) 1

att möta de olägenheter, som uppstå därigenom att personer, som redan före sin resas anträdande äro mer eller mindre berusade eller under densamma berusa sig av starka drycker, i sådan utsträckning som nu är fallet tillåtas medfölja järnvägstågen. Ofta kunna berusade förekomma i sådan myckenhet, att det hart när är omöjligt för den nyktre, fridsamme och ordningsälskande att fortsätta färden. Särskilt inträffar detta vid marknadstillfällen och torgdagar, då lantfolket vänder åter från städerna till sina hem, dagarna före våra större religiösa högtider, såsom jul, påsk, pingst och midsommar, samt vid beväringstransporter. Man tyckes vid dylika tillfällen mången gång vara totalt prisgiven åt en den mest brutala och godtyckliga behandling från rusiga medresande, som icke endast — ofta trots anslaget förbud — tillåta sig röka kupéerna fulla av vämjelig tobaksrök och nedspotta golven i desamma utan också arrangera kortspel och prestera en mängd råa svordomar och oförsynta visor, vilka måste verka i hög grad sårande och demoraliserande, särskilt på medresande kvinnor, barn och ungdom. Naturligtvis är också det hela ägnat att nedsätta vårt folks anseende inför utlänningar, som beresa vårt land, även om det måste medgivas, att förbållandena på statens långdistanståg med färre uppehåll i regeln äro tillfredsställande, särskilt i 1:a och 2:a klassens vagnar.

Väl kan det icke heller förnekas, att åtskilligt gjorts och göres för att stävja det här påpekade onda, och att järnvägsbefälet härutinnan i allmänhet också gör sitt bästa, så långt det är möjligt med den makt, det nu äger, och med den knappa tid, det på grund av andra mångskiftande göromål direkt kan ägna åt ordningens upprätthållande bland tågpassagerarne. Men de hittills vidtagna åtgärderna i detta syfte synas vara långt ifrån tillräckliga. Ty ingen är ännu säker om att få resa oantastad eller ofredad på de svenska järnvägarna. När som helst kan man befara att få till sällskap mer eller mindre rusiga personer, som icke veta, vad de säga eller göra.

Och dock borde det väl kunna anses som en fullt rättmätig fordran av en var, som köpt en järnvägsbiljett till en viss plats, att härmed ock skall följa garanti, att resan måtte få göras i fred och ro, och utan att medresande tillåtas att på ett mer eller mindre obehagligt sätt störa densamma.

För att detta skall kunna ske, fordras emellertid icke blott en strängare tillsyn att nuvarande ordningsregler bättre efterlevas utan också helt nya och mera effektiva bestämmelser och anordningar. Bland dessa må särskilt framhållas sådana, som undanröja den direkta orsaken till här berörda oordningar, nämligen bruket av berusande drycker.

Dylika borde icke få medhavas och förtäras i stationernas väntsalar eller i järnvägskupéerna, som därigenom lätt nog förvandlas till verkliga krogar med kroglivets alla olägenheter, och under inga villkor borde berusade personer få tillträde till desamma. Synliga anslag rörande förbud för spritdryckers förtäring, svordomar och oanständigt tal i kupé eller stationsområde samt straffpåföljder, i händelse betjäningens tillsägelse ej genast efterkommes, borde uppsättas i järnvägarnas personvagnar och väntsalar. Vad som i detta hänseende ansetts både nödigt och nyttigt i Norge, vars storting förra sommaren antog ett lagförslag i ovan antydd riktning, borde väl, då samma förutsättningar föreligga, icke heller anses genomförbart i Sverige.

Men för att sådana bestämmelser skola få tillräcklig effektivitet, torde också fordras, att flera av järnvägsbefälet och tågpersonalen tillerkännas polismans befogenhet med avseende å förbrytelser, som förövats å järnvägsstation eller bantåg, och att vid tillfällen, då ett större antal lagöverträdelser äro att förvänta, såsom vid marknads- och högtidstillfällen, samt beväringstransporter — vilka senare aldrig, så länge rusdrycker finnas tillgängliga för den stora allmänheten, borde få ske utan medföljande militärbefäl — särskilt anställda och i sitt kall förfarna järnvägspoliser trädde i verksamhet för ordningens upprätthållande. Om bestämmelser i här anförda riktning och en effektiv tillsyn om deras efterlevnad komme till stånd, skulle desamma helt säkert snart nog växa in i folkmedvetandet såsom någonting gott och gagneligt. Den stora massan av passagerare, den bättre ordningsälskande delen, skulle därigenom under järnvägsresor i vårt land kunna få påräkna den ro och säkerhet, varpå den med fullt skäl kan göra anspråk. Det här åsyftade, tillfälliga rusdrycksförbudet skulle i övrigt för de flestas egen del vara fullkomligt likgiltigt, men en ren välsignelse för sådana stackars människor, som ha vana eller benägenhet att berusa sig.

De förordningar, som i detta fall komma att bestämmas för statsbanorna, torde också i tillämpliga delar kunna finna användning vid vårt lands enskilda järnvägar, av vilka några redan nu, att döma av i järnvägskupéerna befintliga anslag, föregått statsbanorna med goda och efterföljansvärda exempel.

Till slut må framhållas, att slapphet och eftergivenhet i detta som i många andra fall endast förvärrar ett redan nu nog så besvärligt ont och att ett strängt upprätthållande av lagstadgad ordning i detta hänseende icke må anses endast som ett bidrag till nyktra och fredliga resandes trevnad och säkerhet utan också kan betraktas som ett led i det folkuppfostningssträvande, som bland annat går ut på att lära vårt folk att

uppträda hyfsat och människovärdigt icke endast i hemmen utan också ute i livet, på gator och torg såväl som under resor till lands och sjöss.»

Utskottet.

Enligt nu gällande trafikreglemente för statens järnvägar § 15 kan från tåg avvisas den, som icke iakttagit föreskriven ordning, icke rättar sig efter banbetjäningens behörigen givna föreskrifter eller icke iakttagit ett anständigt uppförande, och skall så under alla förhållanden ske med synbarligen av starka drycker överlastade personer. Liknande bestämmelser äro även gällande för de enskilda banorna.

Den 26 april 1912 är av kungl. järnvägsstyrelsen till Kungl. Maj:t för fastställelse ingivet ett förslag till ny trafikstadga, vilken stadga är avsedd att gälla för såväl statens järnvägar som för allmän trafik öppnade enskilda banor. § 15 i detta förslag motsvarar till innehållet nu gällande § 15, men orden »synbarligen av starka drycker överlastade personer» äro ersatta med »synbarligen onyktra personer». Denna formulering är avsedd att inskräpa, att bestämmelsen ej gäller endast personer i ett långt framskridet rus, vilket ordalydelsen i det nuvarande trafikreglementet möjligen kan ge anledning att antaga.

Med såväl det nuvarande som det blivande reglementets formulering torde emellertid vara klart, att järnvägsbefälet äger befogenhet att inskrida mot passagerare, som, på sätt motionären angiver, ofreda eller äro till obehag för sina medresande. Att likväl de överklagade förhållandena fortfara anser utskottet ej utan vidare kunna läggas tågpersonalen till last, då de stränga ordningsföreskrifternas tillämpning i praktiken utan tvivel ofta stöter på avsevärda svårigheter. Man må icke förtänka konduktören, om han först i yttersta nödfall tillgriper den åtgärden att på en främmande station kasta ut en fattig berusad passagerare, som är oförmögen att reda sig själv, och som ingen på stationen är skyldig att taga vård om, utan vilken tvärtom bör såsom berusad avvisas från stationsområdet. Olyckor på grund av dylika avvisingar från tåg hava även som bekant förekommit.

Utskottet delar därför ej järnvägsstyrelsens uppfattning (se bil. D), att ett strängt upprätthållande av nuvarande ordningsföreskrifter är det säkraste botemedlet mot de uppenbara missförhållanden, som här äro i fråga. Sant är, att ett allmännare införande av spärrsystemet vid våra järnvägsstationer är ett gott hjälpmedel att förhindra onyktra personers anträdande av resan. Men så länge de resande opåtalat äga rätt att berusa sig på själva tåget — och de flesta oordningar å järnvägstågen förorsakas av berusade passagerare — är själva roten till det onda icke

angripen, och såväl de resandes som tågpersonalens obehag och svårigheter kvarstå nästan oförminskade.

Konduktören äger nämligen enligt nuvarande ordningsföreskrifter ingen rättighet att ingripa mot passagerares förtäring av rusedrycker, även om det är uppenbart, att berusning härav måste följa. Först när detta resultat är uppnått, kan konduktören inskrida, och avvísning från tåget med alla dess obehag och vanskligheter skall äga rum. En dylik anordnings oförnuftighet är påtaglig, och hur mycket man än har blicken öppen för svårigheten att finna och upprätthålla lämpliga bestämmelser för att undvika här berörda missförhållande, måste man gripa verket an för att finna en lämpligare ordning än den nuvarande.

Frågan om förbud mot förtäring av rusedrycker i väntsalar och på tåg är icke ny, om den än ej förut varit föremål för Riksdagens behandling. Norska stortinget har däremot den 22 juli 1912 visserligen med den knappa majoriteten av 61 röster mot 59, antagit ett så lydande förslag: »Regjeringen anmodes om at foranledige, at det blir forbudt det reisende publikum at fortære medbragt rusdrik med over 2 $\frac{1}{4}$ procent alkoholstyrke under reise med jernbanen». Den angivna procenthalten var föranledd av i Norge befintlig klassificering av maldrycker.

De mot det antagna förslaget framställda yrkandena voro dels, att »Regjeringen anmodes om at foranledige, at det blir forbudt det reisende publikum at fortære medbragt brændevin under reise med jernbane, og forøvrig at træffe forføininger, som er skikket til at hindre misbruk av berusende drikke paa jernbane» och dels, att »Regjeringen anmodes at sørge for, at der gjennem skjærpede regler søkes gennemført streng ædruelighed og orden paa vore jernbaner, samt at der paa ruter og under forhold, hvor det er nødvendig for opnaelse av dette formaal, blir forbudt at fortære medbragt rusdrik paa jernbanen».

Så vitt utskottet har sig bekant, har emellertid den norska regeringen ej ännu vidtagit några åtgärder med anledning av stortingets beslut.

I Sverige har denna fråga upptagits dels av vissa medlemmar av järnvägsrådet i samband med utarbetandet av ovan omnämnda förslag till ny trafikstadga, dels av Järnvägsmännens helnykterhetsförbund samt Sveriges konduktörs- och packmästareförening i särskilda till kungl. järnvägsstyrelsen, Svenska järnvägsföreningen och Kungl. Maj:t ingivna skrivelser.

I järnvägsrådet ha Andra kammarens vice talman herr Daniel Persson i Tällberg och greve James Hamilton företrätt med varandra nära överensstämmande ståndpunkter i frågan, och herr Persson har formulerat sin i en framställning till Konungen av den 11 juni 1912 om intagande

i trafikstadgan av förbud mot att i personvagn medföra och förtära rusdrycker (se bil. A). Såväl järnvägsrådets övriga medlemmar som järnvägsstyrelsen ha emellertid ställt sig avvisande till detta förslag.

Järnvägsmännens helnykterhetsförbund ingick åter den 5 april 1912 till kungl. järnvägsstyrelsen och Svenska järnvägsföreningen med begäran, att i alla 3:dje klass väntsalar och tågkupéer måtte uppsättas emaljerade skyltar, varå lämpligen kunde anbringas: »Förbjudes att förtära medförda rusdrycker. Medresande uppmanas att anmäla brott mot bestämmelsen för konduktören.» På denna skrivelse svarade järnvägsstyrelsen den 31 maj 1912, med hänvisning till pågående arbete med trafikstadgan och därunder med järnvägsrådet i ärendet förda förhandlingar, att något ingrepp i den resande allmänhetens handlingsfrihet, så länge ej störande uppträden förekomme, icke kunde ifrågasättas och att ett förbud icke lämpligen kunde stadgas med avseende endast på resande i tredje klass. Järnvägsföreningen inskränkte sig till en hänvisning till den på Kungl. Maj:ts fastställelse beroende trafikstadgan.

Helnykterhetsförbundet ingick därefter den 4 augusti 1912 till Kungl. Maj:t med begäran, att i den blivande trafikstadgan måtte inryckas bestämmelser om förbud mot förtäring av rusdrycker i väntsalar och på tåg (se bil. B). En liknande framställning har sedermera gjorts av Sveriges konduktörs- och packmästareförening (se bil. C). Kungl. järnvägsstyrelsen har emellertid i infordrat yttrande avstyrkt de gjorda framställningarna (se bil. D).

Enligt utskottets mening är ett förbud mot förtäring av medförda rusdrycker önskvärt. De olika framställningar, som gjorts i detta ärende, äro i viss mån från varandra avvikande, i det att man i en del fall framställt fordringar på förbud mot både att medföra och att förtära rusdrycker, i andra åter påyrkat förbud mot förtäring av medförda rusdrycker, och anser utskottet, att en begränsning av förbudet till det senare alternativet för det närvarande vore lämplig. En annan sak är, att tågpersonalen bör äga rättighet att under resan omhändertaga den resandes spritförråd, vilken tredska att ställa sig till efterrättelse personalens påpekande av det rådande förbudet mot förtäring.

I händelse förslag ej föreläge om förändring av nu gällande trafikreglementes ansvarsbestämmelser, hade utskottet intet vidare att anföra i det nu förevarande spörsmålet. Men det framlagda förslaget till trafikstadga innehåller som en nyhet en generell bestämmelse, att överträdelse av gällande ordningsföreskrifter, även om de ej falla inom allmänna strafflagens område, skola straffas med böter från fem till hundra kronor, och att böter vid bristande tillgång förvandlas enligt allmän strafflag.

Genom dessa bestämmelsers antagande skulle man här kunna komma till det resultat, vid överträdelse av förtäringförbudet, vilket förslagsställaren till det ovan relaterade norska stortingsbeslutet tog bestämt avstånd ifrån, då han under debatten härom yttrade: »Og ikke er det min mening at det skulde gaa til paa den maate, at folk skulde komme paa Akershus eller noget saadant, om der blev en overtrædelse. Det blir en reglementarisk bestemmelse, hverken mer eller mindre, som vil ha den følge, at hvis vedkommende ikke vil rette sig efter konduktörens paalæg i denne henseende, saa vil han bli sat av, han vil bli vist bort fra jernbanens territorium paa samme maate som nu, naar vedkommende handler mot de plakater og forbud, som staar i kupeerne».

Utskottet delar denna uppfattning och anser, att, om skärpta ansvarsbestämmelser för överträdelse av järnvägarnas ordningsföreskrifter skulle komma att införas i den nya trafikstadgan, de föreslagna bötesstraffen under inga omständigheter må stadgas för annat än visad tredska att åtlyda järnvägspersonalens behörigen givna befallningar. I överensstämmelse med vad utskottet förut yttrat kan ju även, om man för ordningens upprätthållande anser, att ett straff under den av utskottet angivna förutsättningen bör utkrävas, en bötfällning i många fall vara en humanare åtgärd än påföljden avvisning från tåget.

Huru gagnande än utskottet håller före, att ett förbud av här ifrågasatt slag skulle inverka på ordningen och nykterheten på våra järnvägar, komma naturligtvis även i framtiden anledningar att givas till avvisande av bråkiga eller onyktra personer från tågen. Enligt utskottets förmenande bör dock ej utom i trängande fall sådant avvisande ske på andra stationer än där den avvisade, om han ej själv förmår reda sig, kan omhändertagas av polismän. Ett utsträckt tilldelande av polisbefogenhet till järnvägspersonalen torde därför vara väl motiverat, även om här ifrågasatta förbud mot rusdrycksförtäring skulle bli verklighet. En förbättrad ordning för omhändertagandet av berusade individer skulle även göra det möjligt att utan allt för stor brutalitet strängare tillämpa gällande ordningsregler.

Då utskottet håller för sannolikt, att även andra åtgärder än de nu berörda kunna tjäna motionens syfte, och då vidare de av utskottet antydda åtgärderna tarva en sorgfällig utredning och prövning, hemställer utskottet,

att Andra kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder,

som efter skedd utredning visa sig vara av nöden till förebyggande av de oordningar å de svenska järnvägarna, som föranledas särskilt av berusade personer.

Stockholm den 22 februari 1913.

På utskottets vägnar:

AXEL von SNEIDERN.

Reservation

av herr *Hage*, som anfört följande:

Mot utskottets motivering har jag ansett mig böra framställa den erinringen, att utskottet bort, i likhet med medlemmarne i järnvägsrådet Andra kammarens vice talman herr Daniel Persson och herr greve James Hamilton, samt Sveriges konduktörs- och packmästareförenings styrelse göra gällande, att den ifrågasatta utredningen även bör innefatta en undersökning, om ej bestämmelser böra införas i den nya trafikstadgan även mot *medförande* av berusande drycker i järnvägsvagn. Jag finner nämligen ett sådant yrkande fullt på sin plats redan av det förhållandet, att en del enskilda järnvägar, enligt uppgift, redan nu uppsatt anslag, innefattande förbud för resande att i personvagn *medtaga* och förtära rusdrycker, ett förbud, som synbarligen visat sig synnerligen välgörande och enligt min uppfattning måste giva vederbörande tågpersonal större möjligheter att kunna förebygga, att rusdrycker *förtäras*, och beivra överträdelser härutinnan. Den av utskottet ifrågasatta bestämmelsen, att tågpersonalen skall äga rättighet att omhändertaga den resandes spritförråd först då han *tredskas* att ställa sig till efterrättelse personalens påpekande av det rådande förbudet för förtäring, innebär nämligen, enligt min mening, ej tillräcklig garanti för, att förbudet komme att bli effektivt.

Bilaga A.

Till Konungen.

Enligt vad jag erfarit har kungl. järnvägsstyrelsen till Eders Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse inlämnat förslag till järnvägstrafikstadga, över vilket förslag även järnvägsrådet beretts tillfälle att avgiva yttrande.

Då förslaget första gången, i december 1910, föredrogs inom järnvägsrådet, yrkade undertecknad, att bland de i 28 paragraf uppräknade föremål, som ej finge medtagas i personvagnar, skulle hänföras även rusdrycker och att följaktligen på lämpligt ställe i stadgan skulle meddelas förbud för resande att i personvagnar medtaga och förtära sådana drycker. Denna min uppfattning delades ock i huvudsak av greve Fritz James Hamilton, under det att övriga närvarande ledamöter av järnvägsrådet ej ansågo skäl föreligga till införande av dylika bestämmelser.

Järnvägsrådet, som enades om vissa andra ändringar i det av järnvägsstyrelsen framlagda förslaget till järnvägstrafikstadga, utsåg bland sig delegerade, som skulle utarbета förslaget till de sålunda beslutade ändringarne. Bland dessa delegerade var även förenämnde greve Hamilton, som inom delegerade påyrkat att i paragraf 15 skulle intagas bestämmelse om att tågpersonalen skulle äga rätt att lägga beslag på spirituosa, som medfördes av onyktra personer i III klass. Han hemställde ock vid järnvägsrådets sammanträde den 7—8 juni 1911 att sådana bestämmelser skulle intagas i trafikstadgan, men utan resultat.

Vid samma tillfälle yrkade greve Hamilton, att i mom. 2 paragraf 28 föremål och ämnen, som icke finge medtagas i personvagn, även skulle inbegripas spirituosa. Undertecknad gjorde gällande, att man helst borde gå ännu något längre och upptaga icke blott spirituösa drycker utan rusdrycker i allmänhet bland föremål, som ej finge medtagas i personvagn, utan avseende på vagnklass.

Då dessa yrkanden icke vunno anslutning från övriga ledamöter av järnvägsrådet, har järnvägsstyrelsen icke funnit anledning att i detta avseende vidtaga någon ändring i sitt ursprungliga förslag.

Då jag emellertid för egen del är fast övertygad därom, att ett sådant förbud är av behovet påkallat, och tillika är viss om, att en sådan åtgärd skulle uppbäras av en allmän folkmening och sålunda hälsas med tillfredsställelse i vida kretsar uti vårt land, vågar jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte taga i nådigt övervägande, huruvida icke i järnvägstrafikstadgan borde intagas förbud mot att i personvagn *medföra och förtära rusdrycker*.

Som ytterligare stöd för behovet av en sådan åtgärd vill jag erinra därom, att många av de enskilda järnvägarnes förvaltningar i ordningens intresse och till de resandes fördel funnit sig föranlåtna att åtminstone i III klass-kupéerna uppsätta anslag, innefattande förbud för resande att i personvagn medtaga och förtära rusdrycker. Järnvägsmännens helykterhetsförbund, vars representanter utan tvivel hava den största erfarenhet i detta avseende och bäst torde kunna bedöma behovet av ett sådant förbud, har nyligen hos kungl. järnvägsstyrelsen anhållit om tillstånd att i väntsalarne och åtminstone i tredje-klasskupéerna få uppsätta anslag med tillkännagivande att förtäring av rusdrycker i kupéerna vore förbjudet, men järnvägsstyrelsen har avböjt denna åtgärd. Man kan ju hysa olika uppfattningar om huru-

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 13 saml. 3 avd. 2 häft. (Nr 2.) 2

vida detta avböjande av den gjorda framställningen var välbetänkt eller icke. För min del finner jag det naturligt nog, att järnvägsstyrelsen icke kunde vara böjd för att affischera ett förbud, som saknade stöd i gällande trafikreglemente. Om däremot en sådan bestämmelse infördes i den nya trafikstadgan, är det tydligt, att järnvägsstyrelsen skulle känna sig både villig och pliktig att i både väntsalar och personvagnar uppsätta sådana anslag.

Mot förbudet att i personvagn få medföra och förtära rusdrycker har ock gjorts den invändningen, att ett sådant förbud icke förekommer i utlandet. Huru därmed förhåller sig kan jag icke bedöma, men jag är viss därom, att om Sverige bleve föregångslandet i detta avseende skulle det lända vårt land till heder och bliva ett gott föredöme för andra land på samma gång som det bleve till trevnad och gagn för de resande.

Med kännedom om den förståelse och det intresse, som Eders Kungl. Maj:t visat för nykterhetsfrågan i allmänhet, vågar jag sålunda hoppas, att Eders Kungl. Maj:t ägnar denna viktiga fråga all den uppmärksamhet som den otvivelaktigt förtjänar.

Stockholm den 11 juni 1912.

Underdånigst
Daniel Persson.

Bilaga B.

Till Konungen.

Undertecknad styrelse för järnvägsmännens helykterhetsförbund, får härmed enligt uppdrag av förbundets den 22 och 23 sistlidne juli hållna årsmöte, inför Eders Kungl. Maj:t anföra följande:

Det har förvisso icke kunnat undgå Eders Maj:ts uppmärksamhet, hurusom anmärkningar oftast framförts såväl i tidningspressen som å möten och på annat sätt, mot de otaliga obehag för järnvägspassagerare och icke minst för järnvägspersonalen som uppstå genom en del onyktra medresande i tågen. Visserligen stipuleras ju redan nu, att onyktra passagerare icke få medfölja tågen, men denna bestämmelse är ingalunda tillfyllestgörande så länge förtäring av rusdrycker i väntsalar och tåg icke är förbjuden. Utan ett dylikt förbud, utfärdat särskilt vad tågen beträffar, står personalen nästan maktlös att stävja eller avvärja nämnda olägenheter. Ty även om både konduktör och övriga passagerare mycket väl emotse, att en i tåget pågående förtäring av rusdrycker skall komma att medföra obehag för omgivningen, kan ju reglements enligt intet ingripande ske förr än onykterhet och störande uppträdande är ett fullbordat faktum. Och då så skett, ha ju ordentliga passagerare redan hunnit bliva utsatta för mer eller mindre obehag (oavsett det vedervärdiga som oftast ligger i sättet för själva förtäringen), likasom det, att det i flesta fall icke är allt för behagligt, vare sig för medpassagerare, tågbetjäning eller stationspersonal, att tillgripa de åtgärder som fordras för att få dessa rusiga och vildsinta personer avlägsnade från tågen. Likaså, att få en eller flera dylika

uppretade individer avsatta exempelvis nattetid på en liten lantstation med en enda vakthavande järnvägsman, har också visat sig vara allt annat än angenämt. Omständigheter kunna ju även inträffa, då det är rent av obarmhärtigt att under natt och i vinterkyla på en dylik liten station, som saknar både polisfinka och annan tillgång till härbärke, avhysa en person som kanske redan föregående tåguppehåll blivit överlastad och som kanske ödmjukt tigger om överseende. Hellre än så sker, underkasta sig många gånger ordentliga medpassagerare alla de vedervärdigheter som följa med dylikt resällskap. Givetvis är det också för konduktören ytterst svårt att avgöra när en person uppnått den grad av onykterhet att ett ingripande bör ske och icke sällan uppstå förmliga uppträden vid detta avgörande, då en del resande göra anmärkning mot enligt deras förmenande onyktra medpassagerare under det den eller de, mot vilka anmärkningen riktats, tillika med deras sällskap, taga parti emot. I dylika fall ligger det alltid en stor risk på den avgörande järnvägstjänstemannen, att bliva anklagad för underlåtenhet eller övergrepp.

En särskild styrka för sin förmenta rätt att efter godtycke få fritt husera, tro sig oftast dylika onyktra personer finna i det förhållandet, att det fludium som förorsakat deras belägenhet fått förtäras i järnvägens väntsalar eller å tågen.

Funnes däremot totalt förbud för all förtäring av rusdrycker i väntsalar och tåg utfärdat och tydliga anslag härom uppsatta, skulle förvisso härovan omförmälda olägenheter i stort sett bortfalla.

I skrivelse av den 5 april detta år har genom undertecknade från vårt förbund till kungl. järnvägsstyrelsen ingivits en hemställan om, att skyltar måtte uppställas i tredje klass väntsalar och tåguppehåll innehållande förbud att förtära medförda rusdrycker. I av kungl. järnvägsstyrelsen härå avgivet svar, dagtecknat den 31 maj samma år, meddelas emellertid, att vår hemställan icke kunnat av kungl. styrelsen bifallas bland annat av de skäl »att man icke torde kunna ifrågasätta befogenhet för järnvägspersonalen att göra ingrepp i den resande allmänhetens handlingsfrihet, så länge ej något störande uppträdande förekommer och att man icke lämpligen kunde stadga ett förbud endast med avseende å resande i tredje klass».

Vad det förstnämnda motivet för avslag beträffar synes det oss i detta sammanhang icke hållbart, om stöd för personalens åtgörande gäves genom att i gällande trafikstadga stipulera förbud för rusdrycksförtäring. Vi vilja i samband härmed erinra om att Norges storting i dessa dagar just beslutit ett dylikt förbud endast med avseende på resande i tredje klass. Orsaken varför vi i vår hemställan till kungl. järnvägsstyrelsen inskränkte oss till nämnda klass av resande, var vår erfarenhet, att behovet härav av flera skäl där är störst och att följaktligen ett bifall till vår hemställan härigenom lättare skulle vinnas.

Skälen för förändrade förhållanden härutinnan synas oss emellertid så starka, att även om obehagen genom rusdrycksförtäring bland resande i övriga vagnsklasser i regel äro få och om det kan finnas olämpligt att utfärda ett sådant förbud med avseende endast på tredje klass resande, detta dock ingalunda kan vara av så avgörande art, att järnvägspersonalen och främst den stora mängd allmänhet som begagnar sig av tredje klass i tågen, för framtiden liksom hitintills skola utsättas för alla de olägenheter som genom utfärdande av ett generellt förbud för alla vagnsklasser, kunde förebyggas.

Då vi nu ha kännedom om, att kungl. järnvägsstyrelsen till Eders Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse inlämnat ett förslag till ny järnvägstrafikstadga,

våga vi härmed underdånigst fästa Eders Maj:ts uppmärksamhet på berörda spörsmål och våga vi hoppas, att Eders Maj:t även tager under omprövning, huruvida icke förbud för förtäring av rusdrycker i väntsalar och tåg lämpligen bör införas i en blivande trafikstadga.

Malmö den 4 augusti 1912.

För Styrelsen för Järnvägsmännens Helykterhetsförbund:

Carl Svensson.

Ordförande.

Carl Lovén.

Sekreterare.

Bilaga C.

Till Konungen.

Sveriges konduktörs- och packmästareförening har med uppmärksamhet agiterat på framställning, som från järnvägsmännans helykterhetsförbund ingivits till kungl. järnvägsstyrelsen i syfte att förekomma eller begränsa medförande och förtäring av spritdrycker i järnvägarnas väntsalar och å bantåg med förväntan att sålunda framförda önskemål måtte beaktas. Då till vår kännedom kommit att nämnda framställning icke föranlett till någon kungl. järnvägsstyrelsens åtgärd samt att järnvägsmännens helykterhetsförbund ingivit förnyad framställning i berörda syfte i samband med förestående prövning av förslag till ny trafikstadga och då vi representera den yrkesgrupp, som närmast förmedlar mellanhavandet mellan respektive järnvägars förvaltning och den resande allmänheten, synes oss ett framförande av de synpunkter, vilka stå i intimt samband med frågan och vår tjänst, icke oberättigat, då förevarande ärende ändå kommer att företagas till förnyad omprövning.

Vi förutskicka den upplysningen, att konduktörsföreningen består av cirka $\frac{2}{3}$ av privatbaneanställda och av $\frac{1}{3}$ anställda vid statsbanorna, att föreningen funnits till 16 år så att praktisk erfarenhet rörande bestående förhållande omfatta en längre tidsrymd och att kännedomen även sträcker sig landet runt samt att förutsättningen givetvis är att eventuellt fastslagna bestämmelser vid Sveriges statsbanor komma att i tillämpliga delar anpassas jämväl för enskilda järnvägar.

Vi tillåta oss först fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på att medförande och förtäring av berusande drycker förekommer mindre ofta i långdistans-tågen, med uppehåll på endast större platser, och då oftast av ensamma vanesupare, sjömansgrupper på väg till eller från hamnstäder eller andra smärre feststämda sällskap, vilka senare dock i regel förstå att behärska sig så att omgivningen mindre besväras därav, beträffande tågklasserna förekommer givetvis mest superi i 3:e

klass, men det är ingalunda uteslutet i de högre vagnklasserna, om det ock där går mera hyvsat tillväga.

Däremot förekommer det i uppsamlings- och lokaltåg, tågen å statsbanornas bilinjer och å privatbanor att dryckesvaror intagas i stor utsträckning samt mest då dessa tåg lämnat städer, köpingar eller andra större samhällen, varest tillgång på spritvaror förefinnes. Det är företrädesvis eftermiddags- och kvällstågen, speciellt lördagar eller arbetares avlöningsdagar samt dagarna före våra större högtider (jul, påsk, pingst och midsommar) då förhållandena på sina platser bliva olidliga. Vidare då lantfolk reser åter från torgdagar och marknader, vid militär- och flottpersonals in- och utryckningar, för dess eller dessas permissionsresor m. fl. likartade tillfällen arrangeras de mest störande supgillena. Flaskor vandra ur hand i hand, från mun till mun under det mest oförsynta och otidiga språk. Inom denna atmosfär av sprit, tobak, svordomar och stundom även kortspel — förbud mot kortspel finnes icke — tvingas stundom den försynte och ordningsälskande resenären att dväljas i timtal. Mycket ofta tillkommer sjukdomssymtom förorsakat av sprit, som icke endast medföra obehag för medresande utan göra kupéerna oanvändbara, tills särskild rengöring kunnat verkställas. Skildringen är realistisk, men alltför sann, då ett lämpligt förebyggande av utvecklingen icke kunnat ske på förhand.

Vid tillfällen då supning sålunda förväntas skall konduktören enligt nu gällande bestämmelser iakttaga vidkommandes uppträdande för att avvakta det stadium då *synbar överlastning av starka drycker äger rum*, för att med stöd av ordningsföreskrifter avvisa denna eller dessa från tåget. Det är ett ytterst grannliga uppdrag för konduktören att avgöra huru långt den enskildes handlingsfrihet bör tillåtas att sträcka sig, förrän ett ingripande får ske med syfte att skydda en annans tvivelsutan berättigade anspråk att utan störande sidoinflytelser utnyttja sin plats i tåg. Det är för stora fordringar att varje konduktör skall vara vuxen en sådan uppgift. Om konduktören, som har en mångfald uppgifter att utfylla, medveten om sin maktlöshet underlåter att effektivt ingripa, må man icke alltför mycket klandra honom därför. Med nu rådande förhållande är enda effektiva medel, som under nuvarande omständigheter står en konduktör till buds, att i strid med lag och ordningsföreskrifter och efter det upprepade tillsägelser icke hörsammats, resolut fråntaga dylika supare eller suplag deras dryckeskärl och lager och förvara det på annan plats i tåget till resenär skall avstiga. Sättet är radikalt och praktiseras undantagsvis, men det vill mer än vanlig djärvhet och handlingskraft till för att icke den, som utför samma, skall ådraga sig obehag.

Vid en del enskilda järnvägar förekomma anslag i vagnarna av innehåll: »Resande uppmanas anmäla till konduktören om medresande genom oskickligt beteende, skräll, förtärande av spritdrycker m. m. störa god ordning, på det lämpliga åtgärder må kunna vidtagas o. s. v.» Anslagens blotta förefintlighet och en hänvisning därtill, har enligt samstämmig erfarenhet varit gagnande, men fullt effektivt är det givetvis inte. Ett till synes ganska verksamt förebyggande medel mot förtärande av spritdrycker i bantåg äro stora rymliga vagnar utan några som helst mellanväggar, som hindra fri utsikt genom hela vagnen. Den propra ordningsfulla resandepublikens blickar verka förstämmande på den drickande så att han gärna underlåter att förtära rusdrycker då han ser sig observerad utan i regel uppsöker någon mera dold plats i tåget, i nödfall vagnplattformen eller toaletten, där förtäringen sker.

Vår erfarenhet visar sålunda att för den stora massan av resande den bättre

ordningsälskande delen kan ett förbud mot berusade dryckers förtärande å tåg för deras egen del vara fullständigt likgiltigt, då de endast undantagsvis användas under resor och denna publik skulle säkert med nöje avstå därifrån blott för den medvetna tryggheten att ett suplag icke äger rätt att när som helst slå sig ned vid sidan om eller mitt ibland dem. För sådana resande, som äro begivna på användandet av rusgivande drycker skulle det i många fall vara en ren välgärning om ett förbud rådde.

Erfarenhet visar även att resande i allmänhet ställa sig till efterrättelse järnvägsförvaltningars ordningsregler och en förordning i omhandlade syfte skulle ganska snart inväxa i folkmedvetandet.

Vi känna oss förvissade att den åkande trafikpersonalen skall förstå att icke genom en till ytterlighet driven pedantisk tillämpning av ett förbud giva anledning till obehörigt ingripande. Huvudfrågan för oss är att i vår tjänst äga klara bestämmelser att följa, så att vi något så när effektivt må kunna bereda skydd mot obehag åt den ordningsfordrande del av resande allmänhet. Att berättigade klagomål i berörda avseende förekomma skulle det vara orätt av oss att förneka.

Vi hemställa sålunda vördsamt till Eders Kungl. Maj:ts beaktande att överväga lämpligheten av att i den nya trafikstadgan införes bestämmelser mot *medförande* och *förtärande* av berusande drycker i för persontransport upplåtna järnvägsvagnar.

Hälsingborg den 17 september 1912.

Å Sveriges konduktörs- och packmästareförenings styrelses vägnar:

O. C. Reuter.

Ordförande.

Alfred Brinck.

Sekreterare.

Bilaga D.

Till Konungen.

Genom nådig remiss av den 6 sistlidne augusti har Eders Kungl. Maj:t anbefallt järnvägsstyrelsen att avgiva underdånigt utlåtande i anledning av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds underdåniga framställning om intagande i en blivande trafikstadga av förbud för förtäring av rusdrycker i väntsalar och tåg. Sedermera har Eders Kungl. Maj:t under den 21 nästlidne september till styrelsen överlämnat en av Sveriges konduktörs- och packmästareförenings styrelse gjord underdånig framställning i liknande syfte för att tagas i övervägande vid avgivandet av det genom berörda nådiga remiss infordrade underdåniga utlåtande i det ärende, varom uti handlingen förmäles.

Med anledning härav får styrelsen i underdånighet anföra följande.

Sökandenas åstundan, att förbud för förtäring av rusdrycker i väntsalar och tåg måtte införas i en blivande trafikstadga, sammanfaller i viss mån med den reservation till järnvägsrådets yttrande över det föreliggande förslaget till trafikstadgans § 15, som avgavs av en rådets ledamot. Framställningarna äro emellertid i förhållande till bemälda reservants yrkande å ena sidan vidsträcktare, i det att desamma avse ett generellt förbud för resande i alla vagnklasser att *förtära rusdrycker i väntsalar och tåg*, men å andra sidan snävare än reservantens yrkande, som gick ut på att tågpersonalen borde tillerkännas rätt att från sådana resande i tredje klass, som befinnas under färden förtära spritdrycker, *taga det förråd därav, som de medföra*.

Järnvägsrådets delegerade uttalade angående detta redan under deras handläggning av ärendet gjorda yrkande, att man icke torde kunna ifrågasätta befogenhet för järnvägspersonalen att göra ett dylikt ingrepp i den resande allmänhetens handlingsfrihet och att man icke lämpligen kunde stadga en dylik rätt endast med avseende å resande i tredje klass. Järnvägsrådet anslöt sig till sina delegerades uttalande och godkände förty icke förslaget i fråga. I sitt över järnvägsrådets betänkande avgivna underdåniga yttrande har styrelsen förklarat sig för sin del instämma i samma uttalande.

Icke heller det nu föreliggande förslaget anser sig styrelsen kunna förorda.

Såväl uti gällande trafikreglemente som uti det till Eders Kungl. Maj:t avgivna förslaget till ny trafikstadga finnas intagna bestämmelser om, att synbarligen onyktra personer ävensom de, som icke iakttaga föreskriven ordning eller icke följa järnvägstjänstemans i tjänsten givna tillsägelser och föreskrifter eller icke iakttaga ett anständigt uppförande, icke få åtfölja tåg och äga ej heller rätt att vistas inom stationernas område. En sträng tillämpning av dessa bestämmelser verkar säkerligen kraftigare till vinnandet av det från sökandenas sida åsyftade målet, än det föreslagna förbudet. Ett sådant förbud kommer säkerligen icke att stödjas av den allmänna rättsuppfattningen, och blir det därför också omöjligt att göra ett sådant förbud effektivt. Till stöd för förslaget har åberopats ett under senaste session av norska stortinget fattat beslut i enahanda riktning. Härvid är att märka, att nämnda beslut fattades mot en mycket stark minoritet, varav kan slutas att man hyser tvivel om det fattade beslutets lämplighet.

Enligt järnvägsstyrelsens mening böra strävandena i främsta rummet gå ut på att göra ovan åberopade bestämmelser i trafikstadgan effektiva. Införandet av spärrsystemet vid stationerna å större orter, där tillfälle att köpa spirituosa finnes, och efter hand även vid station å mindre platser, bidrager kraftigt till förhindrande av tillträde till tågen av berusade personer. Järnvägsstyrelsens underdåniga framställning av den 10 juni 1912 att bereda järnvägstjänsteman polismans ställning vid utövande av skyldigheten att sörja för ordning och säkerhet inom järnvägens område, vilken framställning är beroende på Eders Kungl. Maj:ts nädiga prövning, avser jämväl att för järnvägspersonalen underlätta upprätthållande av ordning på tågen och inom järnvägens område. Ytterligare åtgärder anser järnvägsstyrelsen icke erforderliga, så mycket mindre, som den allmänna stegring i hyfsning och hänsynsfullhet, som ovedersägligen gör sig märkbar, mera än restriktiva lagbestämmelser befordrar ordning och skick i här förevarande avseende.

Med stöd av det anförda får järnvägsstyrelsen i underdånighet avstyrka de gjorda framställningarna.

Emellertid har järnvägsstyrelsen i avvaktan på att styrelsens sistberörda

underdåniga framställning må bliva vederbörligen behandlad funnit sig böra lämna de styrelsen underlydande distriktsförvaltningarna i uppdrag att hos Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande utverka polismans myndighet för vissa namngivna tjänstemän att komma till användning vid tillfällen, då erfarenheten givit vid handen att det kan antagas, att stations- och tågpersonalen eljest icke skola vara mäktiga att uppehålla ordningen å viss station eller tåg.

De remitterade handlingarna återgå härjämte.

Underdånigst.

F. W. H. Pegelow.

John Lundberg.

Stockholm den 5 oktober 1912.